



2025. február 28. péntek – 5785. svát 30.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:00 | gy. gy. 17:09 | szombat 10:00 | havdala: 18:14

81/1

TRUMÁ, R' HODES, P'SKALIM (II. Mózes 25.1. – 28.15., IV. Mózes 28.9. – 15., II. Mózes 30.1. -16.) תְּרוּמָה

„Mise nihnasz adar marbin beszimha.”

Mikor Adár hava beköszönt, növelni kell a vigadást, örömet.

Az első gyűjtésre kerül sor. A befolyt aranyból, ezüsből és egyéb értéktárgyakból állítják fel az első Szentélyt, ami azután évszázadokon keresztül kísérte a zsidó népet. A szidra részletesen leírja a Hajlék bútorainak és eszközeinek, edényeinek készítemi és használati utasítását.

Ezen a héten véget ér Svát, és pénteken este beköszönt Adár hónapja, mely a héber naptár szerint az év hatodik hónapja, ha Tisritől számítjuk, ahogy az napjainkban szokás. Az Adár (אדר) szó babilóniai gyökerű, akkád eredetű. Akkádul a hónap neve: Adáru. A zsidók a hónapok nevét Babilóniából hozták. Adáru akkádul azt jelenti: sötét, borongós. Miért lett ez a hónap neve? A válasz egyszerű: mert ez a téli esős évszak utolsó hónapja, és ilyenkor az ég felhős, borongós. Eszerint az akkád „adaru” szóból származik a héber Adár név. Egy másik magyarázat szerint az adár, a héber „adir” szóból származik, mert ebben a hónapban nagy csodák történtek Izrael népével, és „adir” azt jelenti: nagy, hatalmas. Egy harmadik magyarázat szerint, az adár szó a héber „hádár” szóból származik, ami szépséget jelent, ahogy bölcseink magyarázzák: „Hádár kiblu bime Achásvéros”, szépen, ünnepélyesen fogadták el a zsidók a Tórárt Áchásvéros idejében, ahogy írva van: „kimu vekiblu”, „betartották és elfogadták”, vagyis betartották, amit már elfogadtak Purim idején. A hónap csillagjegye: a halak (דגים), a midrás szerint azért, mert az esőzések miatt, ebben a hónapban különösen szaporodnak a halak. Egy másik magyarázat egy remezt, utalást talál Josuá ben Nunra, ugyanis Mózes halála után, Zájin Adárkor (Adár hónap 7-én), ő lett a nép vezetője, és az ő nevében a nun, héberül „halat” jelent. Bölcseink szerint ezért lett a hónap szimbóluma a hal. A chaszidikus irodalomban úgy magyarázzák, hogy azért a hal a hónap szimbóluma, mert Mózes, adár hónap hetedikén született és hunyt el, és ha összeadjuk a héber dág szó betűit, hetes számot kapunk (ג+ד). Adár hónap hetedikén ezért is tartanak a zsidó közösségek minden évben halvacsorákat világszerte. Adár hónapja említetik Eszter könyvében, Ezra könyvében és az apokrif irodalomban. A hónap legjellegzetesebb napja Purim (פורים), amely Adár hó 14-re esik. Ezen az ünnepen a perzsa uralom alatt élő zsidó közösség megmenekülésére emlékeznek, jelmezekbe öltözünk, minden zsidó közösséget a vidámság, és az öröm járja be. Purim napján kétszer felolvassák a megilát, vagyis Eszter könyvét. Az ünnep előtt kötelező jótékony célokra adakozni legalább annyit, amennyiből két szegény család tud ételt venni az ünnepi ebédre.

Az előttünk álló Szombat a Sékelek Szombatja, azaz שבת שקלים. Ilyenkor kell kihirdetni a Templomadó, vagyis fél sékel befizetését, amelyért a közeljövőben jönnek a beszedők. Mindezt egy hónappal Nizán hó előtt. E hónap kezdete egyben a bibliai idők idején az Új Év kezdete is. Izrael királyainak e hó első napjától számították uralkodásuk éveit. E hónap a sékelek adományozásának ideje, mely adományokból mutatták be a közösségi áldozatokat. A szombat nevében szereplő fél sékelt bekának (בקע) nevezi az írás, mert a bét-kuf-ájin jelentése: kettéhasítani, vagyis a sekel ketté osztandó. A pusztai népszámláláskor minden 20 év feletti résztvevő ezt köteles volt megfizetni, még a papok is, akik az adófizetés alól fel voltak mentve. Az így befolyt összegből vásárolták meg az áldozati állatokat. A hónap 15. napján megjelentek a pénzváltók, és beszédtek, majd templomi használatra alkalmas pénzre átváltották, majd 25.-én a Szentélyben átadták a begyűjtött pénzt. Gondoskodtak arról is, hogy az adósoktól zálogot vegyenek, vagy behajtsák. A Sékelek Szombatja február 28-án este öt óra után kilenc perccel köszönt be, az ünnep szombaton este negyed hét előtt egy perccel megy ki.

„adomány”. Bár a kifejezésre más héber szó is ismert, mint például a „Mátáná”. A Trumá alatt inkább a szent adót értjük, amelyet mint ezúttal a pusztai Szentély építésére adományozott a nép, később a leviták és kohaniták fenntartására fordították, ugyanis a papi törzs a szent szolgálatot látta el, földbirtokkal nem rendelkezett. Szó esett az elmúlt szidrák ismertetésénél a sorrendről. Először az Örökkévaló, a szabadságot juttatta Izraelnek. Aztán élelmet, mannat, vizet, ami a fizikai szükségleteknek felel meg. Ezután a törvényeket, amelyek a néppé válás folyamatához volt elengedhetetlen. A vallás fontos megjelenítése a templom. Tehát az előbbieket után az erkölcsiséget a láthatatlan I.tent jelképező Hajlékot kellett megépíteni. A Tóra leírja a Szent Sátor méreteit, anyagát (rozsdásodó vas nem szerepel benne, csak nemes fém) berendezéseit. Szó esik az állandó fényről, a színarany lámpásról, a Menóráról, amelyet egy tömb aranyból kellett a mestereknek kikalapálni. „És készíts mintájuk szerint amelyet bemutattak neked a hegyen”. Ebből tudjuk és más utalásból, hogy az írott Tan mellett szóbeli felvilágosítások, magyarázatok is elhangzottak. Tehát Szóbeli Tant is hozott számukra Mózes a hegyről.

Hetizakaszunkkal kezdetét veszi a pusztai hordozható Szentély (Miskán) építésének története. Bár a Tórában később olvassuk, az aranyborjú imádása megelőzte ezt. Bebizonyosodott, hogy a népnek látható valamire volt szüksége, hogy imádhassa a Láthatatlant. Ezért volt szükség a pusztai Szentélyre. Az aranyborjú felállításakor a nép megvált ékszeritől a bálvány javára. Ezúttal a Szentély felépítésére adakoztak, túlteljesítve a szükségést "Szedjétek felajánlásokat mindenkitől, ki-ki szíve szerint adakozzék nekem." Nem véletlen, hogy a legutóbbi szombatot a "skálím" szombatjának neveztük, amikor külön fejezetet olvastunk a fél sekel megváltásról a népszámlálás helyett. Szentély nem volt Isten lakhelye, miként a bálványimádó népeknél az isteneket ábrázoló szobroké. "Építsetek nekem Szentélyt és én köztük lakozom." Nem a Szentélyben, hanem az őt imádó népek bensőjében. A Szentély szimbólum csupán. Isten szelleme Izrael fiainak lelkében lakozik majd, ha cselekedeteikkel arra méltók lesznek. A mára rendelt prófétai szakasz Salamon király Szentélyének építéséről szól. A szakasz befejező mondatai így hangzanak: "Ez a ház, amit építesz – ha törvényeim szerint élsz és parancsolataimat megtartod... akkor Izrael fiai között lakozom és nem hagyom el népemet, Izraelt." Mind a pusztai Szentélyben, mind Salamon király templomában a legbelső rész volt a Szentélyek Szentéje. Ott voltak elhelyezve a kőtáblák a Tízparancsolattal a frigidiumában, melynek tetején két aranyból öntött szárnyas cherub (angyal) díszelgett. Ide csak a főpap mehetett be egyszer egy évben, Jom Kippur napján. Ő fejezte ki a nép bűnbánatát és ő könyörgött az égi bocsánatért és segítségért. A Második Szentély idején már templomok is voltak és az áldozatok mellett előírt imák is jelentették az istentiszteletet. A Szentély pusztulása után (i.u. 70-ben) már csak templomok jelentették a vallási kultuszt, mind a mai napig. De miként a szentélyek idején, Isten nem "lakozott" bennük, úgy ma sem "lakhelye" a Legfelsőbbnek a templom. A héber nyelv nem is nevezi a templomot Isten házának, hanem a "gyülekezet háza" névvel illeti. Az előírt minján (tíz felnőtt férfi) keretében ott fordul a zsidó ember Istenhez, ki az egész mindenséget betölti. Nem a templom képviseli a szentséget, hanem a benne imádkozók megfelelő viselkedése a mindennapi életben. A hetizakasz felsorolja a pusztai Szentély méreteit, a benne lévő szent tárgyakat, függönyöket. Legrészletesebben írja le a színaranyból készült Menórát. Böcálél művészete egy tömb aranyból kalapálta ki a hétágú világítótestet, melyet arany virágok és kelyhek díszítettek. Bennük olíva olajba mártott kanócok égtek jobbról is, balról is a közép felé irányítva lángjukat. A Menóra azóta is a zsidó nép szimbóluma lett hosszú történelme során. Fizikai értelemben az éj sötétségét világította meg a szentélyekben. De szimbolikusan jelentette a hit világosságát, a monoteizmus fényét a különféle bálvány-istenek sötétségében. Érdekes megemlíteni a Midrás véleményét; miért kellett a hat lángnak jobbról és balról a közép felé fordulnia. "Hogy ne mondják, Istennek van szüksége a világosságra." Ugyanakkor szimbolizálhat a lángoknak ez az irányítása mai, modern gondolatot is. A hat láng a hat világrész zsidóságát jelenti. A "közép" Izraelt-Jeruzsálemet. A hat világrész "közepe", szíve Jeruzsálem – Izrael állama. Talán arra is int a Menóra szimbóluma, hogy az összes irányzatok Izraelben és a gálutban végül is a "közép" felé tekintenek, a Tóra-béli hagyomány, őseink öröksége felé. A zsidó nép nem maradt volna fenn, ha nem lett volna hű az ősi hagyományhoz, mely nemcsak fenntartotta a népet, hanem visszavezette ősi, hagyományos országába, Erec Jisráelbe. Végül arra is intenek minket a Menóra lángjai, hogy csak az egység biztosítja Izrael fennmaradását. A hat láng mind a Menóra közepe felé irányult és így egységben világítottak. A három jobb láng nem ment jobbra, és a három bal láng nem ment balra, mind a közép felé irányultak. A Menórát nem egyedül a jobboldali vagy a baloldali lángok tették világítótestté, hanem a középre irányuló összes láng adta a fény, az éj sötétjében. A Menóra Izrael államának címere lett. Lángjai az ősi hitre és a mindenkori egységre intenek. Egy tömb aranyból készült, jelképezve, hogy az izraeli zsidó nép is egy közös forrásból jött létre. A zsidó hit évezredes hagyományából.

Február 28-án pénteken és március 01-én szombaton ros hódes: beköszönt a zsidó naptár szerinti ádar hónap. A név egyes magyarázatok szerint az akkád „ádáru” (felhős, borongós) szóból ered, de ennél sokkal szebb az a magyarázat, miszerint a hónap neve a héber „ádir” (nagy, hatalmas) szóból jön, merthogy ebben az időszakban népünkkel nagy és hatalmas csodák estek meg. Akárhogy is van, ha itt az ádar, akkor közel a purim! Holnap átlépünk az ádar hónapba, amelyről először mindannyiunknak a „zsidó farsang”, azaz a purim, a sorsvetés ádar 14-én esedékes ünnepe jut eszünkbe. Másodszor pedig: a hal, pontosabban az ünnepi halvacsora, méghozzá annak emlékére, hogy Mózes próféta ádar hónap 7-én született, és ádar hónap 7-én is halt meg. Ádar hónap 14-e, azaz a purim idén március 13-14-ra esik (egészen pontosan a kis purim, vagyis a „purim kátán” március 13-án, majd másnap a kis susán purim, vagyis a „susán purim kátán”). De mivel az 5782. zsinagógai esztendő szökőév, ezért most két ádar hónap van, így az első, „üres” ádárból a purim átkerül a második ádárhoz: az „igazi” purim idén tehát március 17-én lesz. Ezen az ünnepen emlékezünk arra, hogy Eszter királyné segítségével a zsidó nép megmenekült a gonosz Hámán mesterkedései által fenyegető kiirtástól. A purim szó a פּוּרִים (sorsvetést) szóból jön, Hámán ugyanis sorsvetéssel akarta kitérni népünk megsemmisítésének napját. Ne feledkezzünk meg róla, hogy köszönettel tartozunk Eszternek, így a királyné tiszteletére és emlékére a purim előtti napon, azaz a (második) ádar 13-án (ami idén március 16-ra esik) félnapos böjtöt tartunk. Hajnaltól estig nem eszünk és nem iszunk, így emlékezünk Eszter három napig tartó, segélykérő böjtjére. Az említett szökőév miatti két ádar hónapból következően Mózes próféta említett születésnapja és halálának napja is a második ádárhoz lesz, ez a dátum a polgári időszámítás szerint idén március 07-re péntekre esik. Mindenkinek jó ádar hónap(ka)t! Hódes Tov!

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>A mesterséges intelligencia fejtette meg a kétezer éves szöveg titkait. https://bzsh.hu/2025/02/24/a-mesterseges-intelligencia-fejtette-meg-a-ketezer-eves-szoveg-titkait/</p>
<p>Mit gondolt Hitler, amikor meglátta Chaplin "A diktátor" című filmjét? https://mult-kor.hu/mit-gondolt-hitler-amikor-meglatta-chaplin-a-diktator-cimu-filmjet-20250227</p>
<p>Hogyan vált Júda oroszlánja zsidó szimbólummá? https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/judaizmus/hogyan-valt-juda-oroszlanja-zsido-szimbolumma</p>
<p>Egy új felmérés szerint a fiatal brit keresztények nagyobb valószínűséggel vallanak zsidóellenes nézeteket, mint az idősebb generációk. https://www.hetek.hu/cikkek/online/egyre-antiszemitabbak-a-fiatal-brit-keresztenyek-derul-ki-egy-friss</p>
<p>Karácsony Gergely: Nincsenek szavaink erre a barbárságra. https://kibic.hu/2025/02/27/karacsony-gergely-nincsenek-szavaink-erre-a-barbarsagra/</p>
<p>A 2023. október 7-i terrortámadás áldozatainak hozzátartozói, köztük Morris Schneider, az egyik fogságban meggyilkolt tús, Siri Bibasz nagybátyja beperli az al-Dzsazíra katari TV-hálózatot, mert szerintük a csatorna elősegítette a terrortámadást. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/oktober-7-aldozatainak-hozzatartozoi-beperlik-az-al-dzsazirat</p>
<p>Legfelsőbb Bíróság: A kormány nem nevez ki elég nőt az állam vezetésébe, ami törvényellenes, és ennek biztosítására megfelelő eljárást kell kidolgoznia. https://izraelinfo.com/2025/02/26/legfelsobb-birosag-a-kormany-nem-nevez-ki-eleg-not-az-allam-vezetesebe-ami-torvenyellenes-es-ennek-biztositasara-megfelelo-eljarast-kell-kidolgoznia/</p>
<p>Gázolósos terrortámadás – 13 sérült. https://ujkelet.live/2025/02/27/gazolasos-terrortamadas-10-serult/</p>
<p>Átadta a Hamász négy halott izraeli tús földi maradványait. https://hvg.hu/vilag/20250227_hamasz-halott-izraeli-tuszok-palesztin-foglyok-csere</p>
<p>Ha jelentős részben el is pusztult Gáza, akkor is ott akarnak maradni. https://telex.hu/kulfold/2025/02/25/gazai-ovezet-tuzszunet-visszatero-palesztin-csalad-hamasz-izrael</p>
<p>"Keressen nem zsidó ügyvédet, ha jót akar" - mondják Algériában a fogva tartott rákbeteg írónak. https://hu.euronews.com/2025/02/26/keressen-nem-zsido-ugyvedet-mondjak-algeriaban-a-fogva-tartott-rakbeteg-ironak</p>
<p>Izrael késlelteti a 620 palesztin fogoly szabadon bocsátását. https://nepszava.hu/3269848_izrael-hamasz-fogolycsere-kesleltetes</p>
<p>Izrael és az Európai Unió kapcsolatainak nem szabad az izraeli-palesztin konfliktus túsává válnia. https://bzsh.hu/2025/02/25/izrael-es-az-europai-unio-kapcsolatainak-nem-szabad-az-izraeli-palesztin-konfliktus-tuszava-valnia/</p>
<p>Zima András: Fleischmann Izrael könyvének az üzenete a legfontosabb. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zido-vilag/zima-andras-fleischmann-izrael-konyvenek-az-uzenete-a-legfontosabb</p>
<p>Műemlékké nyilvánítják az Auschwitzban meggyilkolt Heyman Éva szülőházát Nagyváradon. https://kibic.hu/2025/02/21/muemlekke-nyilvanitjak-az-auschwitzban-meggyilkolt-heyman-eva-szulohazat-nagyvaradon/</p>
<p>Politico: a németországi zsidó szavazók pártja szeretne lenni az AfD. https://hu.euronews.com/my-europe/2025/02/21/politico-nemetorszagi-zsido-szavazok-afd-antiszemitizmus</p>
<p>Holott Magyarországon ilyesmi nem tapasztalható, a kormány jóban van Izraellel, muszlim alig akad, hát mit akarunk. https://www.szombat.org/politika/ne-a-tulelok-neveben</p>
<p>Támadásban a frontokon, Szíria vezetője nyugtat és a túsok. https://ujkelet.live/2025/02/26/tamadasban-a-frontokon-sziria-vezetoje-nyugtat-es-a-tuszok/</p>
<p>Netanjahu telefonbeszélgetése Sagui Dekel-Channel, aki meghívta Nir Ozba: „Tedd félre a politikát”. https://izraelinfo.com/2025/02/24/netanjahu-telefonbeszelgetese-sagui-dekel-channel-aki-meghivta-nir-ozba-tedd-felre-a-politikat/</p>
<p>Letartóztattak egy izraeli férfit, aki Iránnak kémkedhetett. https://hvg.hu/vilag/20250227_letartoztatás-izraeli-ferfi-iran-kemkedes</p>
<p>Eltemették Izraelben a Gázai övezetben meggyilkolt Siri Bibaszt és gyermekeit. https://www.atv.hu/kulfold/20250226/eltemettek-izraelben-a-gazai-ovezetben-meggyilkolt-siri-bibaszt-es-gyermekeit/</p>
<p>A második világháború alatt végzett kényszermunkáért 43 ezer euróra perli a francia államot egy 102 éves férfi. https://telex.hu/kulfold/2025/02/27/albert-corrieri-102-eves-per-masodik-vilaghaboru-kenyszermunka</p>
<p>Riefenstahl – a náci propagandista művész önmosdatása. https://hu.euronews.com/culture/2025/02/27/riefenstahl-a-naci-propagandista-muvesz-onmosdatasa</p>

Argentínában kétnapos gyászt rendeltek el az argentin-izraeli kettős állampolgárságú túsok halála miatt. <https://bzsh.hu/2025/02/22/argentinaban-ketnapos-gyaszt-rendeltek-el-az-argentin-izraeli-kettos-allampolgarsagu-tuszok-halala-miatt/>

Rabbi Nissim Binyamin Ohana, a gázai főrabbi öröksége. <https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/tortenelem/a-gazai-forabbi-oroksege>

Szembenézés a transzgenerációs traumákkal. <https://kibic.hu/2025/02/19/szembenezes-a-transzgeneracios-traumakkal/>

Mesterséges intelligenciával készített videót posztolt az amerikai elnök Truth Social-oldalán, amelyen az szerepel, hogyan képzei el a Gázai övezetet, miután azt a Közel-Kelet riviérájává alakította. <https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/felhokarcolok-palma-fak-koktelozas-netanjahuval-trump-a-gazai-ovezetrol-posztolt-ai-videot>

A hadsereg vizsgálata október 7-ről – I. rész. <https://ujkelet.live/2025/02/27/a-hadsereg-vizsgalata-oktober-7-rol-i-resz/>

Oded Lifshitz unokája: Tudom, hogy odafentről azt mondod nekünk – hozzátok haza testvéreiteket. <https://izraelinfo.com/2025/02/25/oded-lifshitz-unokaja-tudom-hogy-odafentrol-azt-mondod-nekunk-hozzatok-haza-testvereiteket/>

A BBC a Hamászt mosdatva fordíthatta félre egy gázai riportfilmjét. <https://hu.euronews.com/2025/02/27/bbc-dokumentumfilm-gazai-ovezet-felreforditas>

Válságövezetből üdülőparadicsom deportálásokkal – Trump nagy ötlete, aminek „semmi értelme sincs”, mégis elindíthat valamit. <https://24.hu/kulfold/2025/02/27/gaza-valsagovezet-uduloparadicsom-deportalasok-trump-otlete-palesztinok-izrael/>